

The perspectives for further studies are peculiarities of lexical and semantic processes in the terminology of geodesy.

References:

1. Геодезичний енциклопедичний словник / За ред. В. М. Літинського. Львів: Євровіт, 2001. 668 с.
2. Геодезія. Терміни та визначення. ДСТУ 2393-94. [Чинний від 1 січня 1995 року]. Київ: Держстандарт України, 1994. 64 с.
3. Дяков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: монографія. Київ: «КМ Академія», 2000. 218 с.
4. Заблоцький Ф. Д. Англійсько-український геодезичний словник / за ред. Б. Є. Рицара. Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 360 с.
5. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник. Київ: Політехніка; Періодика, 2004. 128 с.
6. Кияк Т. Р. Категорії семантики в дискурсополі. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки, 2016. № 22, С. 64-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvypu_2016_22_10.
7. Cabré M. T. Theories of terminology: Their description, prescription and explanation. Terminology, 2003, No. 2 (January), P. 163-199.
8. Dictionary of geology and mineralogy. McGraw-Hill Professional, 2003.
9. Dictionary of Geology and Earth Sciences. Oxford University Press Print, 2013.
10. General Dictionary of Geology. Alva Kurniawan, 2009.
11. Geodesy: manual. Oxford: Oxford University Press, 2015. 302 с.
12. L'Homme M.C. Terminologies and Taxonomies. In Taylor. J. (ed.). The Handbook of the Word, Oxford: Oxford University Press, 2014. 886 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/265553186_Terminologies_and_taxonomies
13. Kageura K. The Dynamics of Terminology: A descriptive theory of term formation and terminological growth. Tokyo: John Benjamins Publishing Company, 2002. 322 p.

ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ І СФЕРА ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Яцишина О. В.

гр. змАУП-21

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філос.н, доцент Кравець С. В.

Мова військових мала значний вплив на англійську мову загалом. Як зауважує Т. Мюррей, розвиток англійської мови у ХХ столітті засвідчує, що представники збройних сил демонструють неабияку креативність у словотворенні і термінотворенні зокрема. Це відбувається внаслідок того, що складові збройних сил становлять своєрідні субкультури або соціальні групи, які щоденно переживають схожий досвід і, ймовірно, мають спільний світогляд. Внаслідок цього очікувано, що вони використовують однакову, спільну мову [7, с. 126].

Ще наприкінці ХVІІІ століття американський політик і просвітник Бенджамін Раш описував «часткове божевілля», що охопило американських солдатів і цю «військову манію» описував як надмірне використання окремими особами військово-технічної мов, зазначаючи, що «неможливо зрозуміти розмову цих джентльменів без військового словника» [9]. Проте минув досить тривалий проміжок часу, перш ніж було видано перший офіційний військовий словник в США. Словник вийшов друком 1944 року і містив тисячі офіційних армійських термінів, аббревіатур і акронімів [9].

Розвиток військової мови і військової термінології відбувається, насамперед, в ході воєнних кампаній і окремих визначних подій, пов'язаних з ними. У зв'язку з цим, в розвитку англійської військової термінології ХХ століття виокремлюють кілька основних етапів. Науковці [8; 2] визначають такі основні історичні події і пов'язані з ними зміни у військовій науці й техніці, що дали поштовх розвитку відповідної військової термінології. Такими подіями є зокрема Перша світова війна (розвиток і вдосконалення артилерії та авіації), Друга світова війна (продовження розвитку артилерії, становлення ракетної техніки), Війна у В'єтнамі (початок використання гелікоптерів і напалмових бомб), Корейська війна (створення нових моделей літальних апаратів, ядерних боєголовок), Війна проти тероризму (поява високоточної зброї на основі новітніх комп'ютерних і цифрових технологій), Холодна війна (розвиток атомної, бактеріологічної, хімічної зброї, вдосконалення ракет і ракетноносіїв [8, с. 30; 2, с. 202-203]). Нині цей список можна доповнити сьомим пунктом – Російсько-українська війна, в ході якої відбувається використання гіперзвукової зброї, БПЛА і кіберзброєю.

Військова галузь не існує окремо, але тісно взаємодіє з іншими галузями діяльності людства. Найтісніший зв'язок простежується з технічною сферою, адже окрім ведення власне бойових дій армія потребує озброєння і технічного оснащення. Цей взаємозв'язок визначає наявність у військовій лексиці не лише власне військових понять, але й науково-технічних термінів, що співвідносяться з військовими реаліями [3, с. 26]. В. Балабін вбачає унікальність військової лексики в тому, що через свою комунікативно-функціональну спрямованість вона перебуває на перетині двох функціональних стилів: офіційно-ділового і науково-технічного [1, с. 254], а на думку Дж. Чемберса офіційну військову мову відрізняють три основні характеристики: тенденція до чистоти мови, підкреслення досвіду тих, хто нею послуговується, наявність наукового поняття ієрархічності [5, с. 380].

Серед важливих рис військової мови науковці називають ясність, що забезпечує можливість висловлювати думки без будь-яких непорозумінь – вона, на думку П. Фалішевської, досягається тоді, коли у військовій мові використовуються побутові елементи. Водночас побутова мова не здатна повністю забезпечити потреби спілкування в межах військової галузі, тому утворюються військові терміни [6, с. 40-41]. Не менш важливою рисою військової мови є її економність, що досягається зокрема завдяки активному використанню термінології. Через прагнення до економності у військовій мові спостерігається тенденція до створення скорочень або прийняття запозичених однослівних термінів замість довгих питомих [6, с. 40-41].

Специфіка військової діяльності і військового спілкування зумовлює формування значного масиву спеціальної термінології, що дозволяє військовим комунікувати оперативно, зрозуміло й економно. Під військовим терміном Д. Василенко розуміє «слово або словосполучення, яке співвідноситься з певним поняттям у галузі військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ тощо) і є обмеженим спеціальною сферою вживання в значенні, регламентованим його дефініцією» [2, с. 202].

Водночас В. Балабін трактує військову термінологію як упорядковану і структуровану, в нормовану і узгоджену на міжвідомчому або міждержавному рівнях сукупність військових термінів, а військовий термін – як «слово, словосполучення або скорочення, що позначає предмет, явище, процес у сфері діяльності військ за ознаками номінативності, репрезентативності, однозначності, унормованості, семантико-стилістичної нейтральності та інваріантності, і потребує обов'язкового рішення на переклад» [1, с. 13]. На думку Н. Яценко, військова термінологія – це «сукупність моногалузевих і полігалузевих спеціальних найменувань, що співвідносяться з

конкретними поняттями та реаліями військової сфери й утворюють відповідну терміносистему» [4, с. 17].

Таким чином, серед науковців існують різні підходи до визначення військової термінології, проте здебільшого вони однакові в тому, що це сукупність термінів на позначення реалій, пов'язаних з військовою галуззю, використовувана, здебільшого, фахівцями військової справи. Саме військова термінологія дає можливість ефективно послуговуватися професійною військовою мовою, оскільки забезпечує її ясність, лаконічність і економність.

Література:

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. К., 2002. 308 с.
  2. Василенко Д. Запозичення у складі англomовного військового лексикону. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2007, Вип. 32. С. 202-206.
  3. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія / за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.
  4. Яценко Н. О. Формування назв військового одягу в українській мові: монографія. К.: ВД Дмитра Бураго, 2009. 179 с.
  5. Chambers J. Wh. *The Oxford companion to American military history* (2nd ed.). USA: Oxford University Press, 1999.
  6. Faliszewska P. Kodyfikacja języka wojskowego – wybrane postulaty językowe publikowane na łamach miesięcznika "Bellona". *Słowo. Studia językoznawcze*. 2018. N.9. S. 32–48.
  7. Murray T.E. *The Language of Naval Fighter Pilots*. *American Speech*. 1986. Vol. 61.2. P. 121-129.
  8. Struk I.V., Semyhinivska T.H., Sitko A.V. *Formation and translation of military terminology*. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т.33 (72), № 2, Ч. 2. С. 29–33.
- Wicker E. *Civil-military translation: encoding, signaling, and survival*. URL: <https://mwi.westpoint.edu/civil-military-translation-encoding-signaling-and-survival/> (дата звернення: 08.10.2023).